

Gedeputeerde Staten van Gelderland

Postbus 9090
6800 GX, Arnhem

post@gelderland.nl

zaaknummer: **2018-001983**

betreft: zienswijze voorlopig voorkeursalternatief Varik-Heesselt

Zeist, Nijmegen, Arnhem - 25 april 2018

Varik-Heesselt als potentiële koploper voor integrale rivierontwikkeling

Het project Varik-Heesselt staat voor een belangrijke beslissing ten aanzien van te nemen hoogwaterveiligheidsmaatregelen. Dit is het moment om zorgvuldige afwegingen te maken en te kijken hoe hoogwaterveiligheid kan worden gecombineerd met andere doelstellingen en belangen. Graag maken het Wereld Natuur Fonds, ARK Natuurontwikkeling en de Gelderse Natuur- en Milieufederatie van de gelegenheid gebruik om een zienswijze op de voorlopige besluitvorming over het project Varik-Heesselt in te dienen. Onderstaande zienswijze is mede gebaseerd op de recent gepubliceerde visie Ruimte voor Levende Rivieren¹. Terugkijkend op 25 jaar succesvolle samenwerking tussen natuurbeheerders, overheden, het bedrijfsleven en bewoners schetsen wij in die visie een lange termijn perspectief voor het rivierengebied. De daaraan ten grondslag liggende keuzes en analyses zijn zeker ook voor het project Varik-Heesselt aan de orde.

Daarnaast is deze zienswijze ingegeven door een serie recente gesprekken met de partijen die bij de besluitvorming over Varik-Heesselt betrokken zijn (zie lijst onderaan deze brief). Op basis hiervan doen wij een aantal inhoudelijke en procesmatige aanbevelingen. Deze leiden tot een dringend advies voor een besluit dat recht doet aan het vastgestelde beleid van een krachtige samenspel tussen dijkversterking en rivierverruiming, en daarnaast een goede invulling van de op het gebied rustende reservering in het kader van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Tenslotte bieden wij aan om actief mee te werken aan vergroting van het draagvlak voor deze integrale oplossing.

Borduur voort op het bewezen succes van Ruimte voor de Rivier

Hoogwaterveiligheid is sinds de jaren negentig de belangrijkste aanleiding voor ruimtelijke ingrepen in het rivierengebied. Door middel van het Hoog Water Bescherming Programma is hier een goed geolied planvormings- en uitvoeringsprogramma voor opgezet. Ruimtelijke ingrepen zoals rivierverruiming vragen echter een andere en bredere methodiek, waarbij niet alleen de waterveiligheidsdoelstelling maar ook de kwaliteit van de leefomgeving mee wordt genomen. Dat speelt zeker ook bij Varik-Heesselt. Wij pleiten hier nadrukkelijk voor het toepassen van een dergelijke methodiek.

In de genoemde gesprekken komt ook naar voren dat zo'n hoogwatergeul de streek meer ontwikkelingskansen kan bieden dan in de voorlopige besluitvorming is meegenomen. Het internationaal gelauwerde programma Ruimte voor de Rivier heeft laten zien dat een integrale aanpak breed wordt gedragen door de bewoners van het rivierengebied en binnen de financiële kaders en gestelde tijdlijn zijn gebleven. Deze bredere aanpak is echter niet vanzelfsprekend, kost veel tijd en vergt een gedegen stakeholder management traject.

¹ Zie: www.levenderivieren.nl

Schuif de opgave niet door

Wij beseffen dat de aangescherpte veiligheidsnormen, de korte tijdsduur waaraan de geplande dijkversterking moet voldoen en het ontbreken van een duidelijke doelstelling voor de klimaatopgave, de keuze voor een integrale ruimtelijke oplossing niet of nauwelijks heeft gestimuleerd. Niettemin constateren wij dat dijkversterking als eenzijdige maatregel weinig méér zal oplossen dan de lokale hoogwaterveiligheid. Hierdoor worden de overige problemen verplaatst naar andere plekken in de regio, en naar de toekomst. Zowel rivier- als natuurbeheerders worden namelijk op veel plekken en in toenemende mate geconfronteerd met de sterk ingeperkte speelruimte binnen het rivierengebied.

Haal de rivier uit zijn te strakke keurslijf

Het voorlopige besluit van de stuurgroep Varik-Heesselt om te kiezen voor dijkversterking zónder hoogwatergeul vinden wij een gemiste kans om het riviersysteem uit zijn huidige strakke keurslijf te halen. Er is tussen de Nederlandse dijken steeds minder ontwikkelingsruimte ten behoeve van het rivier- en natuurbeheer. De ruimte die er was wordt vervolgens door de nieuwe hoogwaterveiligheidsdoelstellingen opgebruikt. Hierdoor staat de realisatie van doelen uit Rijksprogramma's zoals maatregelen in het kader van de Kaderrichtlijn Water onder druk. En ook het rivierbeheer ontbreekt het nu al aan de ruimte om bijvoorbeeld de internationaal afgesproken maatregelen tegen de voortschrijdende zomerbeddaling door te voeren.

De problemen van rivier- en natuurbeheerders vragen nu dus al om ruimte. Rivierverruimende maatregelen, zoals de dijkverlegging bij Varik-Heesselt, zijn hiervoor een effectieve oplossing. Deze maatregelen zouden niet op de lange baan geschoven moeten worden. Na een eventuele eenzijdige dijkversterking zal de zoektocht naar ruimte voor het riviersysteem namelijk niet stoppen. Om die reden adviseren wij dat rivierbeheerder Rijkswaterstaat actiever betrokken wordt in het besluitvormingsproces.

Reflectie op het proces

Wij constateren dat de dialoog over de dijkversterking en hoogwatergeul bij Varik-Heesselt in vrij korte tijd heeft geleid tot een negatief standpunt over de dijkteruglegging. Het lijkt er dan ook op dat het huidige voorlopige besluit om bij Varik-Heesselt niet in te zetten op rivierverruiming, voornamelijk is ingegeven door tijdsdruk en daarmee de 'klassieke' reflex van hoogwaterveiligheid op basis van dijkversterking. Van het zogenaamde 'krachtig samenspel' tussen dijkversterking en rivierverruiming is daarbij geen sprake meer, terwijl juist dit project daartoe veel kansen biedt.

De gevoerde gesprekken hebben ons geleerd dat rivierverruiming op deze locatie vanuit hoogwaterveiligheid alleen, onvoldoende beargumenteerd kon worden. Aanvullende argumentatie vanuit andere sectoren zoals natuur, rivierbeheer en ruimtelijke kwaliteit hadden de balans kunnen doen doorslaan naar rivierverruiming. Daarmee zou bovendien de waterstand ver stroomopwaarts verlaagd worden. Het zou wat dit betreft beter geweest zijn als de resultaten van de Lange Termijn Ambitie Rivieren afgewacht waren.

Conclusie en aanbod

Samenvattend stellen wij een heroverweging voor van de keuze voor het pakket van maatregelen bij Varik-Heesselt. Deze keuze moet ons inziens mede gebaseerd worden op de na de zomer gereed zijnde Lange Termijn Ambitie Rivieren. Als in dat beleidstraject wél de gewenste integrale aanpak wordt opgezocht, kan op basis daarvan daadwerkelijk een integrale afweging worden gemaakt over nut en noodzaak van een hoogwatergeul. Het project Varik-Heesselt is daarmee in potentie een koploper in een serie van nieuwe rivierverruimende maatregelen, met een positieve uitstraling naar alle betrokken partijen van dien.

In onze gesprekken hebben wij gemerkt dat er bij de betrokken bewoners en grondeigenaren naast de kritische geluiden óók veel belangstelling en een aanzienlijk draagvlak is voor binnendijkse gebiedsontwikkeling. Meer overleg en debat kan zorgen voor duidelijkheid over perspectieven en termijnen.

Onderstaande organisaties spelen graag een actieve rol in het verder verkennen van kansen om te komen tot een daadwerkelijk krachtig samenspel van dijkversterking en rivierverruiming, en een goede invulling van het Barro. Wij lichten deze zienswijze graag nader toe, zodra daar gelegenheid voor is.

Lijst van voor de totstandkoming van deze zienswijze gesproken partijen:

Provincie Gelderland

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijkswaterstaat Oost-Nederland

Waterschap Rivierenland

Gemeente Neerijnen

Spiegelgroep Waalweelde

Er is daarnaast deelgenomen aan een van de inspraakavonden in Atelier Varik.

Contactpersonen voor deze zienswijze:

Wereld Natuur Fonds

Michiel van den Bergh

ARK Natuurontwikkeling

Jasper Hugtenburg

Gelderse Natuur en Milieufederatie

Alex de Meijer

Correspondentieadres:

ARK Natuurontwikkeling

Molenveldlaan 43

6523 RJ Nijmegen

jasper.hugtenburg@ark.eu